

Sygn. akt II Ca 1191/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Grażyna Wołosowicz (spr.)

Sędziowie: SSO Barbara Puchalska

SSO Bogdan Łaskiewicz

Protokolant: st. sekr. sądowy Monika Gąsowska

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2017 r. w Białymstoku

na rozprawie sprawy z powództwa D. Ł.

przeciwko B. D. (1), M. D., B. N.

o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego

na skutek apelacji powódki

od wyroku (zaocznego w stosunku do pozwanych M. D. i B. N.) Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 26 października 2016 r. sygn. akt I C 1779/16

I. oddala apelację;

II. zasądza od powódki D. Ł. na rzecz pozwanej B. D. (1) 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Powódka D. Ł. w pozwie skierowanym przeciwko B. D. (1), M. D. oraz B. N. wniosła o pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 26 października 1994 roku, wydanego w sprawie sygn. akt I C 267/93, w którym Sąd zobowiązał pozwanych D. i L. małżonków Ł. do złożenia oświadczenia woli, mocą którego przenoszą na rzecz powodów B. i B. D. (2) własność działki oznaczonej nr geod. (...) o pow. 104 m², położonej w B. przy ulicy (...) za wynagrodzeniem w kwocie 21.840.000 zł. Powódka wniosła także o zasądzenie od pozwanych na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Pozwana B. D. (1) wniosła o oddalenie powództwa w całości.

Pozwana B. N. i pozwana M. D. prawidłowo zawiadomione o terminie rozprawy nie stawiły się na nią, nie wniosły o przeprowadzenie rozprawy pod ich nieobecność i nie zajęły stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 26 października 2016 roku zaocznym w stosunku do pozwanych M. D. i B. N. Sąd Rejonowy w Białymstoku oddalił powództwo.

Z poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń wynikało, że wyrokiem z dnia 10 października 1995 roku, sygn. akt V RC 151/95 Sąd Rejonowy w Białymstoku zniósł wspólność ustawową małżeńską pomiędzy D. Ł. i L. Ł. z dniem 30 czerwca 1992 roku. Wyrokiem z dnia (...) Sąd Wojewódzki w Białymstoku, sygn. akt I C 923/93 rozwiązał przez rozwód bez orzekania o winie związek małżeński D. Ł. i L. Ł.. Po rozpoznaniu sprawy z powództwa B. D. (1) i B. D. (2) przeciwko D. Ł. i L. Ł. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli wyrokiem z dnia 26 października 1994 roku, sygn. akt I C 267/93 Sąd Rejonowy w Białymstoku zobowiązał pozwanych D. Ł. i L. Ł. do złożenia oświadczenia woli, mocą którego przenoszą na powodów B. i B. D. (2) własność działki oznaczonej na szkicu biegłego geodety E. K. z dnia 23 kwietnia 1991 roku, który to szkic stanowił integralną część orzeczenia, nr geod.(...) o pow. 104 m⁽²⁾, położonej w B. przy ulicy (...) za wynagrodzeniem w kwocie 21.840.000 zł, ponadto orzekł o kosztach procesu i kosztach sądowych. Rewizja wywiedziona przez pozwanych została oddalona wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Białymstoku z dnia 9 czerwca 1995 roku, sygn. akt II Cr 66/95.

Z dalszych ustaleń Sądu I instancji wynikało, że w (...)B. D. (2) zmarł, a spadek po nim z mocy ustawy nabyły pozwane.

Sąd wskazał następnie, że na mocy ugody sądowej z dnia 15 maja 2006 roku, zawartej w sprawie sygn. akt II Ns 395/06 przed Sądem Rejonowym w Białymstoku, która uprawomocniła się w dniu 23 maja 2006 roku dokonano podziału majątku wspólnego D. Ł. i L. Ł. w ten sposób, że nieruchomości położoną w B. przy ulicy (...) oznaczoną nr geod. (...) przyznano w całości na rzecz D. Ł., ze splatą na rzecz L. Ł. w kwocie 15.000 zł.

W dziale II księgi wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Białymstoku IX Wydział Ksiąg Wieczystych dla nieruchomości gruntowej położonej w B. przy ulicy (...) oznaczonej nr geod.(...) jako wyłączny właściciel tej nieruchomości była wpisana D. Ł., a jako podstawę wpisu wskazano umowę darowizny z dnia 18 grudnia 1986 roku i ugodę sądową zawartą w dniu 15 maja 2006 roku przed Sądem Rejonowym w Białymstoku w sprawie sygn. akt II Ns 395/06.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, że powódka była czynnie legitymowana do działania w sprawie, ponieważ była wymieniona jako dłużnik w tytule wykonawczym objętym powództwem, a jednocześnie w księdze wieczystej prowadzonej dla nieruchomości położonej w B. obręb ewidencyjny (...) - (...), oznaczonej nr geod. (...), była wpisana jako jej wyłączny właściciel. Sąd wyjaśnił, że uprawnienie do wytoczenia powództwa określonego w art. 840 § 1 k.p.c. ustawodawca przyznał każdej osobie, która spełniała wymagania pozwalające na uznanie jej za posiadającą status prawny dłużnika. Dłużnikiem był natomiast każdy podmiot zobowiązany do określonego świadczenia wobec wierzyciela, a więc do takiego zachowania się wobec niego, które wskazane było treścią zobowiązania mogącego wynikać z rozmaitych źródeł. W konsekwencji, w ocenie Sądu, po stronie powodowej nie zachodziło współuczestnictwo konieczne wraz z drugim dłużnikiem wymienionym w tytule wykonawczym opisanym w petitum pozwu.

Niezależnie od powyższego, Sąd I instancji wskazał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy zauważył, że występując z żądaniem pozwu powódka stanęła na stanowisku, iż w związku z upływem 10 – letniego okresu od uprawomocnienia się wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 26 października 1994 roku, sygn. akt I C 267/93 zobowiązującego ją do złożenia oświadczenia woli doszło do przedawnienia roszczenia B. D. (1) i następców prawnych B. D. (2) stwierdzonego tym prawomocnym wyrokiem, zgodnie z art. 125 § 1 k.c. Pozwana B. D. (1) zakwestionowała zasadność powództwa wnosząc o jego oddalenie. Natomiast pozwane M. D. i B. N. nie złożyły odpowiedzi na pozew, nie złożyły wyjaśnień na piśmie, ani nie stawily się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę i nie wniosły o przeprowadzenie rozprawy pod ich nieobecność, niemniej jednak nie zwalniało to Sądu z obowiązku pogłębionej analizy materiału dowodowego zaoferowanego przez stronę powodową i wydania rozstrzygnięcia będącego skutkiem tej oceny.

Wskazując na przepis art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd Rejonowy wyjaśnił, że celem powództwa opozycyjnego było pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części albo jego ograniczenie. Powództwo to, jako środek merytorycznej obrony dłużnika, pozwalało na zakwestionowanie wykonalności tytułu wykonawczego w drodze

badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tym tytułem. Powództwo to mogło być realizowane tylko pod warunkiem, że istniała potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego, zatem mogło być wytoczone dopiero po nadaniu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, niezależnie natomiast od tego, czy postępowanie egzekucyjne zostało już wszczęte. Istotna była jedynie wymagalność zobowiązania objętego tytułem wykonawczym. Od chwili powstania wymagalności dłużnik mógł żądać pozbawienia (bądź ograniczenia) wykonalności tytułu wykonawczego tak długo, jak długo zachodziła możliwość wykonania tego tytułu. Sąd I instancji wyjaśnił, że przewidziane w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. zdarzenia obejmowały swoim zakresem wszystkie te sytuacje, z którymi przepisy prawa materialnego łączyły wygaśnięcie zobowiązania.

W ocenie Sądu I instancji, przepis art. 125 § 1 k.c. nie miał zastosowania w sprawie. Sąd podzielił w tym zakresie pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006 roku, III CSK 37/06 (OSNC 2007/2/29), zgodnie z którym art. 125 § 1 k.c. nie miał zastosowania do orzeczeń, o których mowa w art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c. Sąd poczynił następnie rozważania w przedmiocie charakteru orzeczeń objętych hipotecznością art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c. i podkreślił, że skutkiem uprawomocnienia się takiego orzeczenia było przejście prawa własności nieruchomości na stronę powodową, co powodowało wygaśnięcie roszczenia strony powodowej, a tym samym bezprzedmiotowa stawała się kwestia przedawnienia tego roszczenia, nawet w terminie dziesięcioletnim.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy wskazał, że wyrok wydany przez Sąd Rejonowy w Białymstoku w sprawie sygn. akt I C 267/93, którego pozbawienia wykonalności żądała powódka, został wydany na podstawie art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c. Analiza jego treści wraz z treścią uzasadnienia sporządzonego do tego wyroku w kontekście ostatecznego stanowiska powodów B. i B. małżonków D. prowadziły do wniosku, że powództwo w tamtej sprawie zostało uwzględnione w całości, zgodnie z żądaniem powodów, a w takiej sytuacji orzeczenie Sądu zastępowało oświadczenie woli pozwanych. Powstała wówczas fikcja prawna, że z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia oświadczenie woli tej treści zostało przez stronę pozwaną złożone. Sąd Rejonowy powołał się w tym zakresie na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1967 roku, III CZP 32/66 (OSNC z 1968 r., nr 12, poz. 199, zasada prawna). W ocenie Sądu I instancji, wydany przez Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrok w sprawie sygn. akt I C 267/93 po jego uprawomocnieniu się zastąpił oświadczenie woli pozwanych D. Ł. i L. Ł., a w konsekwencji prawo własności działki nr (...) przeszło na B. D. (1) i B. D. (2), co wynikało z konstytucyjnego charakteru tego orzeczenia.

Zdaniem Sądu Rejonowego, pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 czerwca 2013 roku, w sprawie II CSK 634/12, na który powoływała się powódka, nie miał zastosowania w sprawie. Powódka pomijała bowiem okoliczność, że przepis art. 1047 § 2 k.p.c. nie miał zastosowania w przypadku wyroku wydanego w sprawie sygn. akt I C 267/93, ponieważ sentencja tegoż wyroku nie uzależniała obowiązku złożenia oświadczenia woli od uprzedniego lub równoczesnego spełnienia przez wierzyciela oznaczonego świadczenia wzajemnego. Obowiązek strony pozwanej do złożenia oświadczenia woli oznaczonego w wyroku wydanym w sprawie sygn. akt I C 267/93 nie wynikał także z umowy wzajemnej w rozumieniu art. 487 k.c. i art. 488 k.c. Odwołując się przy tym do uzasadnienia wyroku z dnia 12 czerwca 2013 roku wydanego przez Sąd Najwyższy w sprawie II CSK 634/12 Sąd I instancji stwierdził, że wyłączenie zastosowania przepisu art. 125 § 1 k.c. do orzeczeń, o których mowa w art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c. odnosiło się do wyroków, które same wywoływały konstytucyjny skutek, jednoznaczny z zawarciem umowy mającej przenieść z pozwanego na powoda własność nieruchomości, a dopiero jeśli oprócz tego orzeczenia niezbędne było też złożenie przez powoda odpowiedniego oświadczenia woli, art. 125 § 1 nie miał zastosowania z chwilą prawomocnego nadania temu orzeczeniu klauzuli wykonalności.

W przekonaniu Sądu Rejonowego, wyrok wydany przez Sąd Rejonowy w Białymstoku w sprawie sygn. akt I C 267/93 nie wymagał nadania klauzuli wykonalności w trybie art. 1047 § 2 k.p.c. jeśli chodziło o zobowiązanie małżonków Ł., wobec czego przepis art. 125 § 1 k.c. nie mógł mieć zastosowania do tego roszczenia objętego tytułem wykonawczym. Z chwilą uprawomocnienia się wyroku wydanego w sprawie o sygn. akt I C 267/93 prawo własności nieruchomości oznaczonej nr geod. (...) przeszło na rzecz małżonków D.. W konsekwencji, nie można mówić o przedawnieniu

roszczenia przysługującego B. D. (1) i następcom prawnym B. D. (2), a stwierdzonego tym tytułem wykonawczym, skoro roszczenie to wygasło wskutek realizacji w dacie uprawomocnienia się orzeczenia.

Mając powyższe na uwadze, Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. i oddalił powództwo, zastrzegając, że w stosunku do pozwanych M. D. i B. N. wyrok był zaoczny, zgodnie z art. 339 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka, która zaskarżyła go w całości. Orzeczeniu zarzuciła:

I. naruszenie prawa materialnego, a w szczególności:

a. **art. 64 k.c. przez nietrafne przyjęcie, iż wyrok Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 26 października 1994 roku, wydany w sprawie sygn. akt I C 267/93 przeniósł na rzecz B. i B. D. (2) własność działki oznaczonej nr geod. (...) położonej w B. przy ulicy (...) mimo, iż w wyroku tym złożenie oświadczenia woli przez D. i L. małżonków Ł. zostało uzależnione od zapłaty na ich rzecz przez B. i B. D. (2) wynagrodzenia w kwocie 21.840.000 zł oraz mimo braku oświadczenia woli złożonego w formie aktu notarialnego przez B. i B. D. (2), które jest konieczne do przeniesienia własności nieruchomości,**

b. **naruszenie art. 125 § 1 k.c. przez bezzasadne przyjęcie, że przepis ten nie ma zastosowania do wyroku wydanego w dniu 26 października 1994 roku wydanego w sprawie sygn. akt I C 267/93 stwierdzającego obowiązek złożenia oznaczonego oświadczenia woli, który nie został zaopatrzony w wymaganą przez art. 1047 § 2 k.p.c. klauzulę wykonalności,**

II. **naruszenie prawa procesowego art. 1047 § 2 k.p.c. polegające na nietrafnym przyjęciu, że prawomocny wyrok Sądu w sprawie sygn. akt I C 267/93 zastąpił wyrażenie woli przez D. Ł. i L. Ł. mimo, iż wyżej wymienionemu wyrokowi nie została nadana klauzula wykonalności i mimo braku zapłaty na rzecz D. Ł. i L. Ł. wynagrodzenia w kwocie 21.840.000 zł,**

III. **sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału przez nietrafne przyjęcie, że sentencja wyroku w sprawie sygn. akt I C 267/93 nie uzależnia obowiązku złożenia przez D. i L. Ł. oświadczenia woli od równoczesnego spełnienia przez B. i B. D. (2) świadczenia wzajemnego w postaci zapłaty wynagrodzenia w kwocie 21.840.000 zł, jakkolwiek w wyżej wymienionym wyroku wyraźnie jest ustanowiony obowiązek świadczenia wzajemnego.**

Wskazując na powyższe, skarżąca wniosła o:

I. **zmianę zaskarżonego wyroku i pozbawienie w całości wykonalności tytułu wykonawczego opartego o wyrok Sądu Rejonowego w Białymstoku Wydział I Cywilny z dnia 26 października 1994 roku wydanego w sprawie sygn. akt 267/93 z powództwa B. D. (1) i B. D. (2) przeciwko D. Ł. i L. Ł. o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli, w którym Sąd Rejonowy w Białymstoku Wydział I Cywilny zobowiązał pozwanych D. i L. małżonków Ł. do złożenia oświadczenia woli, mocą którego przenoszą na powodów B. i B. D. (2) własność działki oznaczonej na szkicu biegłego geodety E. K. z dnia 23 kwietnia 1991 roku, który to szkic stanowi integralną część niniejszego orzeczenia, numerem geod. (...), o pow. 104 m² położonej w B. przy ulicy (...) za wynagrodzeniem 21.840.000 zł,**

II. **zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki D. Ł. kosztów procesu za obie instancje.**

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki nie zasługuje na uwzględnienie, mimo częściowej zasadności zgłoszonych w niej zarzutów.

Sąd Okręgowy w całości podziela ustalenia faktyczne dokonane w sprawie przez Sąd Rejonowy, czyniąc je jednocześnie podstawą swojego orzeczenia. Sąd Rejonowy, w wyniku prawidłowo przeprowadzonego postępowania dowodowego, ustalił wszystkie istotne dla sprawy okoliczności, które znajdowały odzwierciedlenie w zaferowanym przez strony materiale dowodowym. Aprobując powyższe, Sąd Okręgowy nie podziela jednak wyrażonej przez Sąd Rejonowy oceny prawnej. Jej wadliwość słusznie wytyka skarżąca, niemniej jednak stwierdzone nieprawidłowości nie skutkują postulowaną zmianą zaskarżonego wyroku, który pomimo wszystko odpowiada prawu i musi się ostać.

W ocenie Sądu Okręgowego, powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 26 października 1994 roku, sygn. akt I C 267/93 podlega oddaleniu, ale nie z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W okolicznościach sprawy Sąd Okręgowy wyraża stanowisko, że powództwo to jest bezprzedmiotowe, ponieważ wspomniany tytuł wykonawczy nie istnieje.

Nie ulega wątpliwości, że w przywołanym wyroku Sąd Rejonowy zobowiązał pozwanych D. i L. Ł. do złożenia oświadczenia woli, mocą którego przenoszą na powodów B. i B. D. (2) własność działki oznaczonej na szkicu biegłego geodety E. K. z dnia 23 kwietnia 1991 roku, który to szkic stanowił integralną część niniejszego orzeczenia, numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 104 m² położonej w B. przy ulicy (...) za wynagrodzeniem w kwocie 21.840.000 zł. Podkreślenia przy tym wymaga, że poza sporem pozostaje, iż wynagrodzenie to nigdy nie zostało uiszczzone.

Mając powyższe na względzie, w pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z dominującym w doktrynie i orzecznictwie poglądem orzeczenia objęte hipotezą art. 1047 k.p.c. i art. 64 k.c. mają w zakresie, w jakim zastępują oświadczenie woli pozwanego (umowę, do której zawarcia był on zobowiązany), charakter konstytutywny. Ich specyfiką jest to, że skutek konstytutywny jest powiązany z zawartym w nich rozstrzygnięciem o obowiązku spełnienia przez pozwanego świadczenia polegającego na złożeniu oznaczonego oświadczenia woli (zawarciu określonej umowy). Konsekwencją tej złożonej struktury jest wygaśnięcie wraz z nastąpieniem skutku konstytutywnego obowiązku pozwanego do złożenia oznaczonego oświadczenia woli (zawarcia umowy) oraz odpowiadającego temu obowiązkowi roszczenia powoda. Jeżeli wyrok wywołuje skutek jednoznaczny z zawarciem umowy mającej przenieść z pozwanego na powoda własność nieruchomości lub udział w niej, powód jednocześnie z wygaśnięciem przysługującego mu roszczenia przeciwko dłużnikowi nabywa własność nieruchomości (udział). W takim wypadku wyrok stanowi zarazem dowód nabycia własności nieruchomości (udziału) przez powoda. Należy przy tym zauważyć, że przepis § art. 1047 k.p.c. uzupełniony jest przez § 2 tego artykułu, który w razie istnienia przesłanek w nim przewidzianych odracza powstanie skutków orzeczenia stwierdzającego obowiązek złożenia oświadczenia woli do chwili prawomocnego nadania mu klauzuli wykonalności. Przepis art. 1047 § 2 k.p.c. pozostaje w związku z treścią art. 786 k.p.c. i dotyczy tylko takich orzeczeń, które złożenie oświadczenia woli przez dłużnika, a zatem i powstanie skutku przewidzianego w § 1, uzależniają od wykonania przez wierzyciela świadczenia wzajemnego. Stosownie do art. 786 k.p.c. jeżeli sentencja orzeczenia stwierdzającego obowiązek dłużnika do złożenia oznaczonego oświadczenia woli uzależni ten obowiązek od uprzedniego lub równoczesnego spełnienia przez wierzyciela oznaczonego świadczenia wzajemnego, to skutek takiego orzeczenia w postaci fikcji złożenia oświadczenia woli nastąpi dopiero z chwilą prawomocnego nadania orzeczeniu klauzuli wykonalności, którą Sąd nada po złożeniu przez wierzyciela dowodu spełnienia tego świadczenia.

Odnosząc powyższe do realiów tej sprawy, o ile zgodzić należy się z Sądem I instancji, że przepisy art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c. wiążą z orzeczeniem zobowiązującym do złożenia oznaczonego oświadczenia woli (stwierdzającym obowiązek złożenia oznaczonego oświadczenia woli) taki skutek, jakoby oświadczenie to zostało złożone z chwilą uprawomocnienia się tego orzeczenia, tak w żadnym razie nie można podzielić stanowiska tego Sądu, według którego „wydany przez Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrok w sprawie IC 267/93 po jego uprawomocnieniu się zastąpił oświadczenie woli pozwanych D. Ł. i L. Ł., a w konsekwencji prawo własności działki nr (...) przeszło na B. D. (1) i B. D. (2), co wynika z konstytutywnego charakteru tego orzeczenia”. W ocenie Sądu Okręgowego, wadliwa jest wykładnia przepisów art. 64 k.c. i art. 1047 k.p.c. przyjęta w rozpoznawanej sprawie przez Sąd Rejonowy. Rację ma skarżąca, że pomija ona to, iż obowiązek złożenia przez D. i L. Ł. określonego oświadczenia woli został uzależniony od równoczesnego spełnienia przez B. i B. D. (2) świadczenia wzajemnego w postaci zapłaty określonego wynagrodzenia. Wprawdzie, okoliczność ta nie uszła uwagi Sądu I instancji, ale została błędnie zinterpretowana,

ponieważ Sąd uznał, że sentencja wyroku nie uzależniała obowiązku złożenia oświadczenia woli od uprzedniego lub równoczesnego spełnienia przez wierzyciela oznaczonego świadczenia wzajemnego. Mając na uwadze już tylko literalną treść orzeczenia Sądu Rejonowego w sprawie sygn. akt I C 267/93, z powyższym w stopniu oczywistym nie można się zgodzić. Zdaniem Sądu Okręgowego, złożenie oświadczenia woli jest tu niewątpliwie uzależnione od świadczenia wzajemnego wierzyciela, jakim jest z pewnością zapłata wynagrodzenia. W takich zaś okolicznościach, skutek orzeczenia powstaje dopiero z chwilą prawomocnego nadania klauzuli wykonalności, zgodnie z art. 1047 § 2 k.p.c. Jeżeli bowiem złożenie oświadczenia woli jest uzależnione od świadczenia wzajemnego wierzyciela, skutek wymieniony w paragrafie poprzedzającym (art. 1047 § 1 k.p.c.) powstaje dopiero z chwilą prawomocnego nadania orzeczeniu klauzuli wykonalności. Stosownie zaś do art. 786 § 1 k.p.c. nadanie klauzuli wykonalności może nastąpić dopiero po dostarczeniu dowodu spełniania świadczenia wzajemnego, co w tej sprawie należy utożsamić z dowodem uiszczenia wynagrodzenia, o którym mowa w wyroku wydanym w sprawie sygn. akt I C 267/93. Jak już wyżej zastrzeżono, bezspornym pozostaje, że wynagrodzenie to nie zostało jednak uiszczzone, stąd nie może być także mowy o tym, aby przedmiotowy tytuł egzekucyjny stał się tytułem wykonawczym. Sąd Rejonowy dokonał tymczasem pewnego uproszczenia i uznał, że roszczenie przysługujące B. D. (1) i następcom prawnym B. D. (2) wygasło, ponieważ z chwilą uprawomocnienia się wyroku wydanego w sprawie sygn. akt I C 267/93 prawo własności nieruchomości przeszło na rzecz małżonków D.. Sąd Okręgowy stwierdza natomiast, że tak się nie stało, skoro wynagrodzenie - jako świadczenie wzajemne - nie zostało uiszczzone, a w wyroku z dnia 26 października 1994 roku Sąd Rejonowy odroczył powstanie skutków orzeczenia stwierdzającego obowiązek złożenia oświadczenia woli do chwili prawomocnego nadania mu klauzuli wykonalności. Konkluzja ta rzutuje zatem na ocenę zasadności zgłoszonego powództwa, opartego na podstawie art. 840 § 1 k.p.c., które w takim wypadku uznać trzeba za bezprzedmiotowe.

Rozważania w tym zakresie rozpocząć trzeba od tego, że zgodnie z art. 776 k.p.c. podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy a tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, który musi być załączony do wniosku o wszczęcie egzekucji (art. 797 § 1 k.p.c.). Tytułami egzekucyjnymi są dokumenty wymienione w art. 777 k.p.c., w tym m.in. orzeczenia sądu i wyroki sądu polubownego. Podstawą wszczęcia i prowadzenia egzekucji jest więc orzeczenie sądu, także polubownego, stwierdzające obowiązek określonego indywidualnie dłużnika wykonania określonego w tytule zobowiązania na rzecz indywidualnie określonego wierzyciela, któremu to orzeczeniu została nadana klauzula wykonalności. Na postanowienie sądu o nadaniu klauzuli wykonalności przysługuje zażalenie (art. 795 k.p.c.), jednak podstawą wszczęcia egzekucji jest tytuł egzekucyjny po nadaniu mu klauzuli wykonalności przez sąd pierwszej instancji. Innymi słowy, egzekucja może być wszczęta na podstawie „nieprawomocnego” tytułu wykonawczego. Dłużnik, przeciwko któremu wszczęto egzekucję na podstawie takiego tytułu wykonawczego, może zatem zaskarżyć postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu. W postępowaniu zażaleniowym może zgłaszać jedynie zarzuty formalne przeciwko nadaniu klauzuli wykonalności, nie może natomiast kwestionować obowiązku określonego w tytule egzekucyjnym ani twierdzić, że obowiązek ten wygasł z jakichkolwiek przyczyn. Nie może więc w postępowaniu klauzulowym powoływać się na żadne okoliczności materialnoprawne dotyczące tytułu wykonawczego i stwierdzonego w nim zobowiązania. Takie okoliczności może podnosić tylko w drodze powództwa opozycyjnego przewidzianego w art. 840 § 1 k.p.c., którego przedmiotem jest określony tytuł wykonawczy oraz określone podstawy materialnoprawne żądania, a więc przyczyny, z powodu których ma nastąpić pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności. Podkreślenia przy tym wymaga, że powództwo przewidziane w art. 840 § 1 k.p.c. jest powództwem o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, a nie powództwem o pozbawienie wykonalności tytułu egzekucyjnego. A zatem, jego przesłanką materialnoprawną jest istnienie tytułu wykonawczego, a więc istnienie klauzuli wykonalności nadanej tytułowi egzekucyjnemu. Jeżeli tytuł wykonawczy nie istnieje, powództwo o pozbawienie go wykonalności jest oczywiście bezprzedmiotowe (vide: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2010 roku, I CSK 211/09, Legalis 338382).

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy, wobec poczynionych uprzednio ustaleń i rozważań co do braku uiszczenia wynagrodzenia, o którym mowa w wyroku z dnia 26 października 1994 roku, a tym samym braku klauzuli wykonalności nadanej temu tytułowi egzekucyjnemu stwierdzić pozostaje, że brak jest tytułu wykonawczego o pozbawienie wykonalności którego wnosi powódka. Tym samym, przedmiotowe powództwo uznać trzeba za bezprzedmiotowe i dlatego, a nie z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu Sądu I instancji, podlega ono oddaleniu.

Niemniej jednak, w tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznaje zaskarżony wyrok za prawidłowy i dlatego apelacja powódki na podstawie art. 385 k.p.c. podlega oddaleniu.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. ustalając wysokość należnych pozwanej B. D. (1) kosztów zastępstwa procesowego na podstawie § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800).